

Accountantsverslag 2018

Gemeente
Berkelland
21 mei 2019

Doetinchem, 21 mei 2019
474001/376/105

Inleiding

Geachte raadsleden,

Wij hebben de jaarrekening 2018 van uw organisatie gecontroleerd. In dit verslag zijn de belangrijkste resultaten van onze controle weergegeven. 2018 was ons eerste controlejaar. Graag lichten wij dit verslag en de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen nader aan u toe.

Het doel van dit verslag is u te informeren over onze bevindingen. Tevens hebben wij aanbevelingen opgenomen

Wij hebben dit verslag in concept besproken met de portefeuillehouder Financiën, de concern opdrachtgever bedrijfsvoering, de concernadviseur kwaliteit en control, de financiën consulent en financieel medewerker. Hun reactie is hierin - voorzover relevant - verwerkt.

Dit verslag is uitsluitend voor u bestemd en is niet bestemd om voor andere doeleinden te worden gebruikt.

Tot slot willen wij onze dank uitspreken voor de medewerking, die ons gedurende de uitvoering van onze controlewerkzaamheden is verleend.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA

Inhoudsopgave

1. Samenvatting en kernpunten

2. Aandachtspunten Raad

3. Onderbouwing oordeel

4. Interne beheersing

Algemeen

Processen

5. Jaarrekening

Financiële
positie

Kwaliteit
verslaggeving

Bevindingen

6. Rechtmatigheid

7. SiSa

8. Onze verantwoordelijkheid

9. Afsluiting

Als u dit verslag digitaal leest, kunt u door te klikken op de blokken gelijk naar dat onderdeel springen.

Als u op het logo onderaan de pagina klikt, komt u weer terug op deze pagina.

1. Samenvatting en kernpunten

1. Samenvatting en kernpunten

U heeft ons de opdracht verstrekt de jaarrekening 2018 van uw gemeente te controleren. Wij hebben een interimcontrole en balanscontrole uitgevoerd. Wij informeren u over onze bevindingen en aanbevelingen.

Algemene beheersing

- Er is een voldoende governance structuur
- Risico's zijn voldoende in beeld gebracht, beheersing van de frauderisico's is een ontwikkelpunt
- Het normenkader en controleprotocol zijn vastgesteld, waarbij het controleprotocol toe is aan actualisatie
- Juridische controle vindt plaats. De interne controle dient verder uitgebouwd te worden
- De AVG procedures zijn opgezet
- De stuurinformatie is in ontwikkeling en wordt verder uitgebouwd

Beheersing processen

- Bewaking juiste inkoopprocedure, met name indien Europese aanbesteding noodzakelijk is; Inrichting van de verplichtingen
- Interne controle op Europese aanbestedingen verrichten
- Personeelsdossiers digitaliseren en toetsen op volledigheid
- Een subsidie register instellen
- Interne controle op de grondexploitatie nader in te richten
- De afhankelijkheid van de controleverklaringen van de zorgaanbieders beperken door eigen interne controle

Onderdeel	Conclusie	Onderdeel	Conclusie
Oordeel Getrouwheid:	Goedkeurend	Financiële positie	Goed
Oordeel Rechtmatigheid:	Beperking	SiSa	Geen bevindingen
Kwaliteit jaarverslaggeving:	Matig	WNT (wet normering Topinkomens)	Adequaat verantwoord

Belangrijkste bevindingen getrouwheid

- Voor de WMO en Jeugd resteert een onzekerheid van circa € 2,6 miljoen inzake de leveringen van de zorgaanbieders
- De gemeente Berkelland heeft een discrepantie tussen de productieverantwoordingen van de zorgorganisaties en de financiële administratie van € 202.000
- Door de interne controle is de fout van de Sociale Verzekeringsbank inzake de persoonsgebonden budgetten gereduceerd tot € 21.000 en resteert een beperkte onzekerheid van € 5.000
- Bij de toegerekende rente aan de materiële vaste activa is bij een aantal posten gerekend met een te hoog percentage.

Belangrijkste bevindingen rechtmatigheid

- Voor de WMO en Jeugd: zie hierboven
- 16 contracten zijn niet volgens de Europese aanbestedingsregels afgesloten, waardoor de levering over 2018 als rechtmatigheidsfout is aangemerkt - € 2,8 miljoen

2. Aandachtspunten Raad

2. Aandachtspunten Raad

Van de gemeenteraad hebben wij de volgende aandachtspunten meegekregen voor de controle 2018:

Sociaal domein

Is de planning en control rondom het sociaal domein goed ingeregeld en heeft de organisatie daarvoor goede basisinformatie om het sociaal domein te kunnen monitoren?

Subsidie verstrekkingen

De gemeente verstrekt subsidies in het kader van het energie-uitvoeringsprogramma. Worden deze subsidies rechtmatig verstrekt?

Europese aanbestedingen

Onderzoeken implementatie verbetervoorstellen die zijn gedaan in de management letters 2014-2017 ten aanzien van aanbestedingen.

Op deze punten gaan wij op de volgende pagina's verder in.

I. Sociaal domein

Aandachtspunt Raad

Is de planning en control rondom het sociaal domein goed ingeregeld en heeft de organisatie daarvoor goede basisinformatie om het sociaal domein te kunnen monitoren?

Bevindingen proces

Het sociaal domein valt uiteen in 2 processen:

- Het verstrekken van uitkeringen in het kader van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ. De uitvoering van dit proces is belegd bij de GR SDOA.
- Het verstrekken van voorzieningen in het kader van de WMO en Jeugdwet. De uitvoering van dit proces is in de gemeente belegd.

Participatiewet ea.

Uw gemeente is vertegenwoordigd in het Dagelijks bestuur van de GR SDOA. SDOA voorziet de gemeente Berkelland 2x per jaar van een bestuursrapportage. Daarnaast staat SDOA open voor vragen zowel op beleids- als inhoudelijk niveau. Vanaf 2018 is een ambtelijk opdrachtgeverschap ingesteld waarbij ambtelijk overleg plaatsvindt tussen alle partijen. De beïnvloeding van het beleid geschiedt via het Algemeen Bestuur.

WMO en jeugd (Voor mekaar)

Met betrekking tot de WMO en Jeugd is in januari 2019 een opdracht uitgezet in de organisatie om meer grip op de inhoud, kwaliteit en de kosten te krijgen.

Op basis van deze opdracht heeft recent een inventarisatie plaatsgevonden van alle mogelijke verbeteringen op de verschillende deelgebieden zoals financiën, werkwijze, bestuurlijke kaderstelling, monitoring en verantwoording, bedrijfsvoering, toeleiding en preventie. In september 2019 zullen de eerste verbeterresultaten aan de Raad worden voorgelegd.

De ontvangen facturen worden juist geregistreerd, maar er is nog onvoldoende grip op de kosten van de jeugdzorg door onder meer de late facturatie van aanbieders en de doorverwijzingen vanuit huisartsen e.d. Dit bemoeilijkt het opstellen van een prognose. Er is voldoende basisinformatie beschikbaar om de zorg per categorie achteraf te analyseren.

De organisatie geeft aan dat de ervaringen van de afgelopen 3 jaar nog te beperkt zijn om goed te kunnen inschatten aan welke ‘knoppen’ gedraaid kan worden om de kosten te kunnen reduceren.

Tijdens onze controle blijkt dat het aantal zorgaanbieders zeer omvangrijk is - 125 aanbieders voor de WMO en 110 voor de jeugd. De omvang van dit aantal leidt enerzijds tot een groot aanbod aan de burgers, maar vraagt anderzijds ook meer van de interne beheersing. Uw organisatie vraagt bij de burgers de kwaliteit van de geleverde prestaties door de zorgaanbieders na. Dit leidt tot relevante informatie over de tevredenheid van de burgers inzake de zorgleveranciers en de effectiviteit van de ingezette zorg. *Wij adviseren het college een recapitulatie te maken van de uitkomsten van deze navraag, waarin u nader ingaat op de ervaringen per zorgaanbieder.*

II. Subsidie verstrekking

Aandachtspunt Raad

De gemeente verstrekt subsidies in het kader van het Energie UitvoeringsProgramma. Worden deze subsidies rechtmatig verstrekt?

Bevindingen proces

Er zijn meerdere budgethouders bevoegd tot het verlenen van subsidies. Er is geen centrale registratie voor alle uitgegeven subsidies en onderliggende regeling. Er is binnen de organisatie geen totaaloverzicht van alle verstrekte subsidies.

Het afgeven van een subsidiebeschikking of subsidievaststelling wordt niet getoetst (aan de Subsidieverordening), bijvoorbeeld aan de hand van uniforme checklists.

Bevindingen detailcontrole

Wij hebben een detailcontrole uitgevoerd op de verstrekkingen van de subsidies in het kader van het Energie UitvoeringsProgramma.

Uit de toetsing van 7 verstrekkingen is bij geen van allen gedocumenteerd vastgelegd of de aanvrager woonachtig is in de gemeente en of hij/zij eigenaar van het huis is.

Bij 1 verstrekking is geen factuur of bankafschrift inzake de gemaakte kosten aanwezig om vast te kunnen stellen of de subsidie rechtmatig is verstrekt.

Bij 1 verstrekking kan uit de aangeleverde documentatie niet worden vastgesteld of voldaan is aan de voorgeschreven isolatiemaatregelen.

1 aanvraag is ingetrokken, maar op het overzicht staat vermeld dat de subsidie is verstrekt. Daarmee blijkt een onzorgvuldigheid in de subadministratie.

Wij adviseren het college het proces van de subsidies te verbeteren door:

- *Een centraal subsidieregister in te stellen*
- *De toekenning van de subsidies te beperken tot een beperkt aantal budgethouders*
- *De toekenning en de vaststelling integraal te toetsen aan de hand standaard vragenlijsten*
- *Alleen subsidie vast te stellen bij het voldoen van alle vereisten.*

III. Europese aanbestedingen (1/2)

Aandachtspunt Raad

Onderzoek de implementatie van de verbetervoorstellen die zijn gedaan in de managementletters over de jaren 2014-2017 ten aanzien van aanbestedingen.

Onze bevindingen over 2018

Wij hebben alle aanbestedingen van leveranciers waaraan over de periode 2016-2019 meer dan € 200.000 is geleverd, onderzocht op het juist toepassen van de Europese aanbestedingsregels.

Onze controle-uitkomsten over 2018 geven aan dat 16 aanbestedingen niet conform de Europese aanbestedingsregels zijn verricht. Voor een deel was dit bekend binnen de organisatie en is dit uit praktische overwegingen gedaan. Ook is de Raad hierover in enkele gevallen geïnformeerd. Voor een ander deel is de organisatie verrast dat de regels achteraf overschreden bleken te zijn en voor een deel was het niet bekend dat van de regels was afgeweken.

Wij adviseren het college om in 2019 deze 16 contracten opnieuw Europees aan te besteden om een herhaling van de fout in 2019 te voorkomen.

Het aanbestedingsproces

Elke budgethouder kan aanbesteden en schakelt op eigen initiatief de inkoopadviseur in die de technische begeleiding van de aanbesteding doet. De budgethouder is dus verantwoordelijk voor de juiste wijze van aanbestedingen. In 2018 is er een cursus gehouden om de budgethouders op te leiden in het juist toepassen van de aanbestedingsrichtlijnen.

Er is een zaakstelsel waarin een contractenregister is opgenomen. Hierin zijn 30 contracten opgenomen. Deze is niet compleet. Ook wordt niet gewerkt met een termijnschaker en is het soms moeilijk om contracten te vinden.

Wij adviseren het college het contractenregister te completeren, hiermee te gaan werken en een termijnschaker te gebruiken en de verantwoordelijkheid van de rechtmatigheid en de volledigheid van de aanbestedingen bij de inkoopadviseur te beleggen.

Ook adviseren wij het college altijd contracten te maken, contracten doorlopend te nummeren en ingangs- en beëindigingsdata in de contracten op te nemen, wat soms niet gebeurt of niet duidelijk is.

Overige adviezen voor het toepassen van aanbestedingen

Het is verstandig om meer raamcontracten af te sluiten, met name voor de inhuur van personele diensten. Er is nu maar 1 mantelcontract afgesloten.

Indien een contract afgelopen is, is het belangrijk om een nieuw contract voor een beperkte periode af te sluiten in afwachting van eventuele besluitvorming over de toekomstige in te kopen producten. Het is wettelijk niet toegestaan het contract te verlengen.

Gevolgen voor 2019

Uit de bestedingen van 2015-2018 blijkt dat

- er al enkele contracten zijn die Europees aanbesteed hadden moeten worden
- de lasten over 4 jaar bij 7 leveranciers in 2019 de aanbestedingsgrens zullen gaan overschrijden

Dit heeft als gevolg dat er ook in 2019 onrechtmatige aanbestedingen zullen zijn.

Het is belangrijk deze zo spoedig mogelijk in 2019 Europees aan te besteden.

Europese aanbestedingen(2/2)

Verbetervoorstellen 2017 en eerder

Contractenregister, registratie verplichtingen

Vanaf 2014 heeft de accountant jaarlijks geadviseerd actueel inzicht te verkrijgen in de aangegane verplichtingen, oftewel een contractenregister in te voeren en/of een verplichtingenadministratie. In 2014 is in de organisatie een pilot ingericht met een verplichtingenadministratie. Dit heeft op basis van de ervaringen niet tot definitieve invoering geleid.

In 2015 is aan de hand van het zaakstelsel een start met een contractenregister opgezet. Dit heeft echter niet geleid tot implementatie van een volledig en actueel contractenregister.

Interne beoordeling omvang leveringen per leverancier

In 2014 is geadviseerd per crediteur te beoordelen welke leveringen op welke wijze zijn ingekocht. Dit proces is niet opgenomen in de interne controle. Beoordeling vindt alleen achteraf na afloop van het jaar plaats.

Juiste procedure

In de managementletter van 2016 wordt de aanbeveling gedaan om aan de voorkant zichtbare harde controls in te richten voor het naleven van aanbestedingsrichtlijnen. Harde controls in de vorm van melding door budgetbeheerder voor aanvang inkoop en een up-to-date aanbestedingskalender. In het najaar 2018 is een training met betrekking tot Europese aanbestedingen in de organisatie gegeven. De verplichte melding van inkopen boven de Europese aanbestedingsgrens is niet ingeregeld.

In de managementletter van 2017 worden alle hiervoor vermelde aanbevelingen opnieuw opgenomen. De organisatie wordt gevraagd interne controle uit te voeren aan de hand van de bestedingen over de afgelopen 4 jaar en de onderliggende contracten op te leveren.

Tijdens de jaarrekeningcontrole 2017 worden er vraagtekens gezet bij de gegenereerde informatie over de bestedingen van de afgelopen 4 jaar. De accountant besluit tot een steekproef over alle inkopen.

3. Onderbouwing oordeel

3. Onderbouwing oordeel

Niet gecorrigeerde controleverschillen	Getrouwheid		Rechtmatigheid	
	Fouten €	Onzekerheden €	Fouten €	Onzekerheden €
Uitgaven zorgaanbieders WMO en jeugd: Geen bevestiging accountant		2.380.024		2.380.024
Uitgaven zorgaanbieders Jeugd: Verschillen bevestiging en Berkelland		202.278		202.278
Persoonsgebonden budgetten (SVB)	20.923	5.054	20.923	5.054
Europese aanbestedingen			2.821.349	
Rente materiele vaste activa	70.162			
Totaal	91.085	2.587.356	2.842.272	2.587.356
Goedkeuringstolerantie voor fouten (1%)	1.094.850		1.094.850	
Goedkeuringstolerantie voor onzekerheden (3%)		3.284.550		3.284.550

Controleverklaring bij de jaarrekening

Onze controleverklaring heeft twee oordelen.

Wij zijn voornemens voor de getrouwheid een goedkeurend oordeel te verstrekken en voor de rechtmatigheid een verklaring met beperking omdat de fouten groter zijn dan 1% maar kleiner dan 3% van de totale lasten.

Niet gecorrigeerde controleverschillen

Met de financiële functionarissen hebben wij onze controlebevindingen besproken. Naar aanleiding hiervan zijn aanpassingen in de jaarrekening verwerkt. Deze zijn juist en volledig doorgevoerd.

Hiernaast hebben wij een overzicht opgenomen van de niet in de jaarrekening 2018 verwerkte controleverschillen en de resterende onzekerheden. Met u hebben wij een afspraak gemaakt, welke afwijkingen wij in dit verslag vermelden. U heeft ons gevraagd in ieder geval alle afwijkingen groter dan € 30.000 aan u te rapporteren.

Op de volgende pagina is een toelichting opgenomen op deze posten.

Toelichting fouten en onzekerheden

Onzekerheden WMO en Jeugdbeleid

De lasten voor de uitbestede diensten van uw gemeente voor de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en voor de Jeugdwet kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Zorg in natura: WMO en jeugd	€ 18,3 mln.
WMO: woonvoorzieningen e.d.	0,7 mln.
Persoonsgebonden budgetten SVB	1,1 mln.
Eigen bijdragen CAK	-/- 0,6 mln.
Totaal	€ 19,5 mln.

Controleverklaringen zorgaanbieders

Bij € 15,9 miljoen van de uitgaven aan de zorgorganisaties voor de WMO en Jeugdzorg zijn goedkeurende controleverklaringen van hun accountants ontvangen, voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid van de geleverde en gedeclareerde zorg. Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente Berkelland nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd en gefactureerd, voor de juiste prijs is geleverd en aan een inwoner van de gemeente Berkelland is verstrekt.

Voor het resterende deel van de uitgaven aan zorgorganisaties, te weten € 2,4 miljoen, is er geen controleverklaring ontvangen óf bevatte de controleverklaring een niet-goedkeurend oordeel. Voor de kleinere zorgaanbieders is dit in overeenstemming met de afspraken, die hierover met hen gemaakt zijn. Daarnaast is er 1 grote aanbieder die niet tijdig een controleverklaring heeft opgeleverd en 1 grote zorgaanbieder met een controleverklaring met beperking.

Wij adviseren het college in overleg te gaan met deze aanbieders hoe hierin verbetering kan worden bereikt.

Verschillen bevestiging en administratie Berkelland

Bij een aantal opgaven van zorgaanbieders en de administratie van Berkelland is een verschil geconstateerd. Hierover wordt overleg gevoerd, maar is nog geen uitsluitsel gevonden tussen beide partijen. De discussiepunten bedragen in totaal € 202.278. Het betreft 6 zorgleveranciers.

Wij adviseren het college de optie tot finale kwijting te overwegen om zodoende meer zekerheid te verkrijgen over de geleverde zorg. Bij finale kwijting komen beide partijen in overleg de gefactureerde omzet overeen.

Toelichting fouten en onzekerheden

Fouten en onzekerheden persoonsgebonden budgetten

Uw gemeente heeft van de Sociale Verzekeringsbank een brief ontvangen waarin is aangegeven dat de verstrekte persoonsgebonden budgetten bij de Jeugdwet voor 92% en bij de WMO 91% rechtmatig is. Dit betekent dat mogelijk sprake is van een onrechtmatigheid van 8% respectievelijk 9%. Deze onrechtmatigheid is door de gemeente opgevangen door het uitvoeren van eigen controles. Deze interne controle betreft:

- bepaling totale last in de jaarrekening aan de hand van de prognose SVB;
- interne controles op het toekenningsproces;
- controle op de levering van de zorg;
- deugdelijke afwikkeling van de fraudesignalen van de SVB. Er zijn in 2018 geen fraudesignalen van de SVB ontvangen.

Wij adviseren het college in aanvulling op de hierboven genoemde interne controle ook de uitnutting van de PGB per cliënt intern te bewaken. Op basis van deze beoordeling waar nodig in gesprek te gaan met betrokken cliënten om zodoende te beoordelen wat de oorzaak is van beperkte uitnutting.

Met het uitvoeren van de bovengenoemde interne controles resteert alleen de getrouwheidsfout en -onzekerheid welke ontstaan is bij de Sociale Verzekeringsbank. Dit is 2,51% voor de WMO-PGB en 1% voor de Jeugd-PGB. In totaal resteert een fout van € 20.923 en een onzekerheid van € 5.054.

Fout Europese aanbestedingen

Wij hebben gecontroleerd of de aanbestedingen zijn verricht binnen de Europese aanbestedingsregels. Zoals reeds vermeld is voor 16 aanbestedingen ten bedrage van in totaal € 2,8 miljoen gebleken dat de Europese aanbestedingsregels niet juist zijn toepast. Een nadere onderbouwing van de leveranciers en de bijbehorende bedragen is intern beschikbaar. Voor een nadere toelichting op het proces en mogelijke verbeteringen verwijzen wij u naar hoofdstuk 2 aandachtspunten (pagina 10) van de Raad.

Fout rente materiele vaste activa

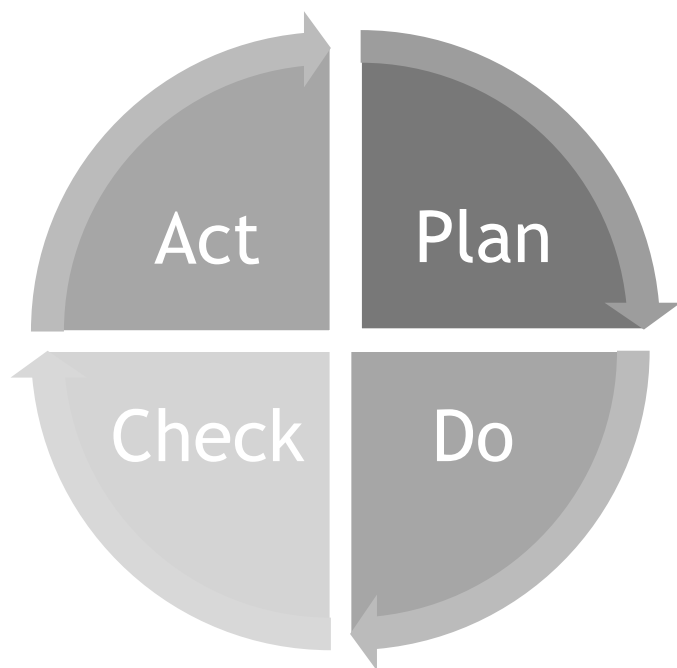
Bij een aantal activa-items is een rentepercentage gehanteerd dat afwijkt van de berekende omslagrente 2018. De doorbelaste verhuurprijs is gebaseerd op de kapitaallasten (rente en afschrijving). Het gehanteerde rentepercentage is niet aangepast aan de omslagrente en daarmee niet aan de huidige ontwikkelingen van de rente. In de notitie rente aanvullend op het Besluit Begroting en Verantwoording is een stellige uitspraak opgenomen dat het niet toegestaan is meer dan 0,5% af te wijken.

Wij adviseren het college in 2019 de rente en afschrijving van alle activa-items aan te passen op de omslagrente 2019, gebaseerd op de werkelijke rente, en de afschrijvingstermijnen zoals deze worden voorgeschreven in de nota waarderen en afschrijven.

4. Interne beheersing

Algemene beheersing

Algemene beheersing

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd.

Tijdens onze interimcontrole controleren wij de interne beheersing binnen uw organisatie. Hierbij onderscheiden wij de algemene beheersing en de beheersing van processen. In dit hoofdstuk gaan wij nader in op de algemene beheersing en in het volgende hoofdstuk (4) op de beheersing van processen.

Voor een effectieve interne beheersing is een aantal meer algemene beheersmaatregelen noodzakelijk, zoals verordeningen en beleid, de zogenaamde hard controls. Voor een goede werking van deze maatregelen zijn echter ook soft controls nodig: wat is de cultuur, de leiderschapsstijl, hoe gaat de organisatie om met nieuwe risico's. Deze aspecten nemen wij mee in de beoordeling van uw gemeente.

In dit hoofdstuk brengen wij de sterke punten uit de algemene beheersing en de ontwikkelpunten onder uw aandacht. Wij beogen hierin niet volledig te zijn, maar benoemen die zaken, die ons opvallen c.q. waarmee uw gemeente reeds bezig is.

Op basis van de bespreking met de auditcommissie is door de organisatie een uitvoeringsplan opgesteld waarin de acties voor de opvolging zijn opgenomen.

Samenvatting algemene beheersing

Bij onze interimcontrole hebben wij de algemene beheersing van uw organisatie beoordeeld. In onderstaande tabellen geven wij de door ons onderkende sterke en ontwikkelpunten weer, zoals wij die bij de interimcontrole hebben geconstateerd. De organisatie is in 2019 met deze punten bezig. Wij beoordelen dit bij onze controle 2019.

Sterke punten 2018

- De governance structuur is voldoende ingericht
- Er is een actuele risico inventarisatie
- Het normenkader en controleprotocol zijn vastgesteld
- De AVG procedures zijn opgezet
- Juridische controle wordt uitgevoerd

Ontwikkelpunten 2018

- Verdere beheersing frauderisico's
- Interne controle uitbouwen
- Doorontwikkeling van de stuurinformatie
- Actualisatie controleprotocol (huidige dateert van 2009) en vaststelling door de Raad

Beheersing processen

Beheersing processen

Wij hebben in het kader van onze controle-opdracht een interimcontrole uitgevoerd.

Hierbij hebben wij de administratieve organisatie en interne beheersing van de belangrijkste processen, voor zover van belang voor onze jaarrekeningcontrole, beoordeeld en gecontroleerd.

De werkzaamheden hebben zich primair gericht op de onderbouwing van de controleverklaring bij de jaarrekening. Wij gaan na in hoeverre de interne organisatie de risico's op fouten in de jaarrekening en rechtmatigheid afdekt. Vervolgens bepalen wij het effect hiervan op de gegevensgerichte werkzaamheden, die wij tijdens de jaarrekeningcontrole uitvoeren. Daarnaast signaleren wij vanuit de controle verbeter- c.q. adviespunten ten aanzien van de verdere ontwikkeling van de interne beheersing.

Onze bevindingen en aanbevelingen hierover hebben wij in december 2018 aan het College gerapporteerd en hebben wij in januari 2019 besproken met de auditcommissie. Onze belangrijkste aanbevelingen voor wat betreft de algemene beheersing van de processen zijn in dit hoofdstuk opgenomen, alsmede de wijze waarop wij met de geconstateerde bevindingen zijn omgegaan bij onze balanscontrole.

Samenvatting beheersing processen

In onderstaande tabel geven wij een samenvatting van de aanbevelingen weer ter verbetering van de interne beheersing van uw organisatie.

Proces	Herkomst	Aanbevelingen met een HOOG belang
Inkopen	2018	Het documenteren van de geleverde prestaties; De bevoegdheden vanuit de mandatering geautomatiseerd af te dwingen; Een verplichtingenadministratie in te voeren. De toewijzing van werknemers als budgetbeheerder en budgethouder formaliseren
Europese aanbestedingen	2018	De interne controle op de Europese aanbestedingen af te ronden; Een aanbestedingskalender op te stellen op basis van een volledig ingericht contractenregister;
Personeel	2018	Alle personeelsdossiers digitaliseren;
Verstrekke subsidies	2018	Een subsidieregister in te stellen teneinde de tijdigheid en eenduidigheid te bevorderen; De naleving van de voorwaarden zoals gesteld in de ASV te controleren op naleving;
Grondexploitatie	2018	Interne controle uit te voeren op de berekeningen van de grondexploitatie;
WMO en Jeugd	2018	De interne controle op de processen WMO en Jeugd verder uit te breiden, zodanig dat de afhankelijkheid van externe partijen wordt verminderd.

De bevindingen met een MIDDEN belang hebben betrekking op:

- Lokale heffingen: overleg met GBT inzake de periodiciteit van de aangeleverde informatie
- Leerlingenvervoer: afstemming van de facturen met de beschikkingen
- Start afschrijving: afschrijvingen te starten vanaf het moment van ingebruikname
- Inrichting financiële administratie: reductie inrichting

Aanvullende controlemaatregelen

Tijdens onze interimcontrole hebben wij een aantal bevindingen gedaan. In de managementletter zijn de bevindingen en aanbevelingen beschreven. In deze paragraaf geven wij per bevinding weer, welke aanvullende werkzaamheden wij hebben verricht en wat de bevindingen zijn die hieruit naar voren zijn gekomen.

Proces	Risico	Werkzaamheden en bevindingen
Inkopen	Er worden betalingen gedaan zonder dat hier prestaties voor de gemeente Berkelland aan ten grondslag liggen.	De organisatie heeft op basis van een door ons gemaakte selectie de geleverde prestaties onderbouwd. Deze onderbouwing hebben wij getoetst. Hier zijn geen bijzonderheden uit naar voren gekomen.
Europese aanbestedingen	De gevolgde inkoopprocedure is niet juist bij inkopen boven de Europese aanbestedingsgrens.	Op basis van de analyse van de inkopen per leverancier over 2015 tot en met 2018 heeft de organisatie zelf en hebben wij de inkoopprocedure van aankopen boven de grens van Europese aanbestedingen integraal gecontroleerd. Voor de uitkomsten hiervan verwijzen wij naar de hiervoor gemelde onrechtmatigheid.
Grondexploitatie	De waardering van het onderhanden werk is te hoog of te laag en de winst 2018 is niet juist berekend.	De intern opgestelde berekeningen zijn door ons integraal getoetst op juiste winstneming en inschatting van verwachte verliezen, conform de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording. De waardering is getoetst aan de hand van de ontvangen informatie en berekeningen op basis van de onderliggende parameters. Deze berekeningen passen binnen de regels.
WMO en Jeugd	Er is onvoldoende zicht op de geleverde prestaties en daarvoor in rekening gebrachte kosten van zorgaanbieders.	Bij onze controle hebben wij gesteund op de verklaringen van de zorgaanbieders. Voor de uitkomsten hiervan verwijzen wij naar de hiervoor gemelde fouten en onzekerheden.

5. Jaarrekening

Financiële positie

Saldo van baten en lasten

Het saldo van de lasten en baten over het jaar 2018 bedraagt voor verwerking van de reservemutaties € 7,7 miljoen negatief tegenover begroot € 4,9 miljoen negatief.

Na verwerking van de reservemutaties is het resultaat € 1,6 negatief (begroot: nihil). Het resultaat over 2018 is voor circa € 5 miljoen negatief beïnvloed door de betaalde boeterente in verband met het vervroegd aflossen van een lening. De belangrijkste afwijkingen zijn per programma toegelicht.

Financiële positie en weerstandsvermogen

Het eigen vermogen van uw gemeente bedraagt per jaareinde € 94,3 miljoen, waarvan € 37,5 miljoen beschikbaar is in de algemene reserve. De actuele risico's bedragen € 6,8 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit is 5,5 x zo hoog als de benodigde weerstandscapaciteit. Uw gemeente beschikt volgens de door de organisatie gemaakte berekeningen over voldoende weerstandsvermogen per 31 december 2018, zowel incidenteel als structureel.

Schuldpositie

Uw gemeente heeft per 31 december 2018 voor een bedrag van € 46,7 miljoen aan leningen opgenomen en € 47 miljoen uitgeleend. De schuldpositie per inwoner bedraagt derhalve -/- € 50. Dit is ruim onder de schuldpositie van de gemiddelde Nederlandse gemeente, circa € 2.000 (stand eind 2017).

De netto schuldquote bedraagt 42,31% en is daarmee ruim voldoende.

De solvabiliteit is in 2018 ten opzichte van 2017 door de aflossing van de lening verbeterd.

Kwaliteit jaarverslaggeving

Kwaliteit van de jaarstukken

De jaarstukken bestaan uit 3 onderdelen: De programma's, de paragrafen en de jaarrekening. Programma's omvatten de totale exploitatie en zijn door de raad ingericht op basis van een samenhang van activiteiten. De gemeente Berkelland heeft 7 ontwikkelprogramma's en 7 programma's. De structuur van ontwikkelprogramma's en overige programma's en de omvang van het aantal programma's verhoogd de complexiteit van de sturing. In de begroting 2020 is het aantal programma's gereduceerd naar 10.

Wij adviseren u en het college in overleg de omvang van het aantal programma's in te richten op basis van de sturing.

Programma's worden op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording nader toegelicht aan de hand van de 3-W-vragen:

- Wat willen we bereiken / wat hebben we bereikt?
- Wat willen we daarvoor gaan doen / wat hebben we daarvoor gedaan?
- Wat mag het kosten / wat heeft het gekost?

Wij adviseren het college de leesbaarheid van de jaarstukken te vergroten door per programma de 3-W-vragen expliciet kort en bondig te beantwoorden.

Paragrafen zijn een dwarsdoorsnede van de gemeente waarin inzicht wordt gegeven in de financiële positie. De inhoud van de paragrafen is **niet** gebaseerd op de 3-W-vragen, maar een samenhangend geheel.

Wij adviseren het college de leesbaarheid van de jaarstukken te vergroten door de teksten in de paragrafen te presenteren als een samenhangend geheel en de inhoud los te koppelen van de 3-W-vragen.

De kwaliteit van de toelichtingen is matig, onder meer door de structuur van de jaarstukken en de inhoud van de toelichtingen.

Wij adviseren het college de toelichting op de afwijkingen in de lasten en baten om te zetten naar inhoudelijke toelichtingen met een koppeling tussen beleid en financiën.

Het jaarverslag en de paragrafen voldoen wel aan de minimale eisen van het Besluit Begroting en Verantwoording. Wij hebben geen tegenstrijdigheden vastgesteld tussen deze stukken en de jaarrekening 2018.

Wij adviseren het college verder de leesbaarheid van de jaarstukken te vergroten door

- *Consistentie presentatie van getallen X € 1.000*
- *Getallen recht onder elkaar in tabellen*
- *Dubbele teksten te verwijderen*
- *Overbodige kopteksten te verwijderen (kwaliteit, tijd en geld)*

Naleving van de verslaggevingsregels

Wij hebben gecontroleerd of de bepalingen in het Besluit Begroting en Verantwoording zijn nageleefd. Hierin hebben wij geen (belangrijke) afwijkingen vastgesteld.

Verloop van de controle

Het proces van het opstellen van de jaarrekening is over het boekjaar 2018 zodanig gepland om aan de Raad de gecontroleerde jaarrekening in juni 2019 voor te kunnen leggen. De oplevering van de benodigde informatie was voldoende en tijdig. De processen grondexploitatie, Europese aanbestedingen en WMO/Jeugd hebben extra inspanningen gekost.

Overige bevindingen getrouwheid

Schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist, dat de organisatie oordelen vormt en schattingen maakt, die van invloed zijn op de toepassing van de grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en de verplichtingen en van de baten en lasten. De schattingen en de hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die, gegeven de omstandigheden, als redelijk worden beschouwd. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vraagt kennis van de gemaakte schattingen.

Deze lichten wij hier kort toe:

1) Grondexploitatie

Binnen uw organisatie is sprake van een aantal grondexploitaties. Voor de berekening van de verwachte resultaten in de actieve grondexploitaties zijn intern uitgangspunten geformuleerd. De situatie rondom de grondexploitatie projecten is risicovol in verband met mogelijke schadeclaims als gevolg van het beperken van de woningbouwcapaciteit. Wij vinden de gehanteerde uitgangspunten acceptabel en consistent aan voorgaande jaren.

De uitgangspunten worden middels de verantwoording in de jaarstukken aan u voorgelegd

- Indexering voor kosten en opbrengsten	0%
- Omslagrente	2,20%
- Disconteringsvoet verliezen	2%

De indexering van de kosten is op 0% gesteld, maar de kostenstijging wordt per exploitatie jaarlijks opnieuw in beeld gebracht en middels de actualisatie van de begrote kosten van de grondexploitatie vastgesteld. Deze berekening wordt opgesteld door de planeconoom. De individuele projectleiders hebben de toekomstige kosten en opbrengsten bevestigd. Daarnaast in het weerstandsvermogen rekening gehouden met een mogelijk risico van kostenstijging en opbrengstendaling.

Wij adviseren het college de uitgangspunten voorafgaand aan de actualisatie van de begrotingen te laten vaststellen door het college, de Raad.

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft een jaarlijkse herziening van alle individuele grondexploitatiebegrotingen voor. Deze dient jaarlijks te worden vastgesteld door de Raad. De jaarlijkse actualisatie van de begrotingen per grondexploitatie worden nu impliciet voorgelegd in de jaarstukken.

Wij adviseren het college middels een uitgebreide toelichting de begroting per grondexploitatie vast te laten stellen.

De gerealiseerde winst in 2018 is gebaseerd op de voorgeschreven methode uit het Besluit Begroting en Verantwoording en bedraagt € 105.000. Bij de berekening van de verwachte winst is rekening gehouden met toekomstige risico's onder meer als gevolg van de beperkte omvang van het bouwen van toegestane woningen en de maximale planperiode van 10 jaar.

Inschattingen van toekomstige verliezen zijn opgenomen in een voorziening.

De totale risico's voor de grondexploitatie worden ingeschat op € 3,7 miljoen. Er is een voorziening getroffen van in totaal € 1,8 miljoen. Deze voorziening is conservatief berekend en is voldoende onderbouwd.

Overige bevindingen getrouwheid

2) Voorziening riolering

Aan de voorziening riolering is in 2018 een dotatie van € 1,1 miljoen toegevoegd op basis van het watertakenplan.

Wij adviseren de raad een expliciet besluit te nemen voor het uitvoeren van het onderhoud en in de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen zichtbare koppelingen te maken tussen de beschikbare middelen en de onderliggende plannen.

3) Beoordeling volwaardigheid openstaande vorderingen

Uw gemeente heeft per 31 december 2018 in totaal circa € 18,5 miljoen aan kortlopende vorderingen. Deze zijn divers en bestaan uit onder meer belastingen, bijstandsleningen, subsidievorderingen en vorderingen voor door de gemeente verrichte werkzaamheden.

Op deze vorderingen zijn voorzieningen voor oninbaarheid opgenomen. Deze zijn op grond van de achterliggende berekeningswijze acceptabel. Voor de oninbaarheid op de vorderingen inzake de lokale heffingen heeft het GBT een door haar accountant gewaarmerkte opgave gedaan.

4) VPB

Uw gemeente is vanaf 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Op basis van een integrale beoordeling van alle activiteiten zijn de grondexploitatie en werken voor derden aangemerkt als VPB-plichtig door het in concurrentie treden en het behalen van structurele winst. In 2016 is een verlies berekend van € 11.000 . In 2017 en 2018 worden de behaalde winsten verrekend met dit verlies.

Als toelichting op de balans is dan ook opgenomen dat per eind 2017 nog recht is op verliescompensatie en vanaf 2018 is er geen sprake meer van een verliesvoorziening. De schatting is dat de VPB-plicht voor 2018 € 1.000 zal zijn en er geen VPB verschuldigd is.

Over 2016 en 2017 is een voorlopige aangifte opgesteld. Over 2018 is formeel nog geen aangifte opgesteld. De belastingdienst heeft nog geen reactie gegeven op de voorlopige aangiften.

Overige bevindingen getrouwheid

Overige bevindingen

Bij de controle van de getrouwheid gaan wij na of de baten en lasten en de mutaties in de balans tijdig, juist en volledig zijn verantwoord. Onze belangrijkste bevindingen voor de getrouwheid betreffen:

1) Wet Normering Topinkomens

Wij hebben de WNT-verantwoording van de gemeente Berkelland gecontroleerd met inachtneming van het Controleprotocol WNT. Uit de controle blijkt, dat de opgenomen toelichting in de jaarrekening voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

2) Levering van de inkopen

Om vast te stellen, dat er geen gelden onrechtmatig de organisatie verlaten, is interne controle uitgevoerd inzake de geleverde prestaties/goederen. De documentatie voor de prestatie is niet altijd direct voorhanden maar is onderbouwd middels foto's of dubbele autorisatie van de factuur (1 persoon voor levering en 1 persoon voor betaling).

Wij adviseren het college in het proces de documentatie vast te leggen, zodat de levering achteraf eenvoudig kan worden aangetoond.

3) Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves. De bestedingsdoelen van de bestemmingsreserve inkomen en de bestemmingsreserve Hameland zijn vervallen.

Wij adviseren het college een voorstel aan de Raad voor te leggen om deze middelen in de begroting 2019 over te zetten naar de algemene reserve.

De bestemmingsreserve kapitaallasten is ingesteld voor de financiering van toekomstige kapitaallasten. Deze claim is langdurig en derhalve zijn de middelen niet vrij besteedbaar. Echter ook de algemene reserve en andere bestemmingsreserves zijn deels geclaimd door toekomstige kapitaallasten.

Wij adviseren het college een voorstel aan de Raad voor te leggen om de geclaimde middelen ten behoeve van de kapitaallasten over te brengen van de andere (bestemmings)reserves naar de bestemmingsreserve kapitaallasten zodanig dat duidelijk is voor welk bedrag het eigen vermogen is belegd ten behoeve van kapitaallasten.

4) Tegoed vakantiedagen

In de niet-uit-de-balans-blijkende-verplichtingen is het openstaande tegoed niet toegelicht omdat dit lager is dan de grens van de noodzakelijke vermelding.

Wij adviseren het college het tegoed vakantiedagen in jaarrekening van 2019 alsnog op te nemen en een vergelijking te maken ten opzichte van het voorgaand jaar.

Overige bevindingen getrouwheid

5) Materiele vaste activa

In de nota waarderen en afschrijven is een ondergrens aangegeven voor activering van € 5.000. Daarop aanvullend is aangegeven 'Afzonderlijke kleine investeringen van gelijksoortige goederen kunnen als één investering worden gezien.' Echter in 2018 zijn diverse individuele investeringen geactiveerd kleiner dan € 5.000, bijvoorbeeld ICT diensten voor € 773 en werkzaamheden aan een busplein voor € 379.

Wij adviseren het college om investeringen kleiner dan € 5.000 niet te activeren.

Bij een aantal activa-items is een vast rentepercentage en een vast afschrijvingsbedrag gehanteerd (riolering en bedrijfsgebouwen met een huurkoopconstructie). Het rentepercentage wijkt meer dan 0,5% af van het werkelijke percentage en de afschrijvingslast wijkt af van de afschrijving op basis van de gehanteerde afschrijvingstermijn.

Wij adviseren het college het rentepercentage en de afschrijving aan te passen aan de werkelijke rente en de gehanteerde afschrijvingstermijn.

In de nota waarderen en afschrijven is geen onderscheid gemaakt tussen activa met maatschappelijk nut en economisch nut. De aansluiting van de afschrijvingstermijnen en de categorieën in de jaarrekening is zichtbaar. De afschrijvingstermijnen voor sportvelden en parkeerplaatsen ontbreken.

In de nota waarderen en afschrijven ontbreekt beleid inzake de activering van onder meer advieskosten (onderzoek en ontwikkeling). In 2018 is een investering in advieskosten geactiveerd voor € 53.000 onder de materiële vaste activa. Op basis van art. 34 BBV dient dit gepresenteerd te worden als immateriële vaste activa. Gezien de omvang is dit in de jaarrekening 2018 niet gecorrigeerd.

Op basis van specifiek genomen raadsbesluiten wordt bij een aantal items afgeweken van de afschrijvingstermijn volgens de nota waarderen en afschrijven.

Wij adviseren het college de nota waarderen en afschrijven aan te passen op:

- *Start afschrijving het jaar na in gebruik name van het volledige actief*
- *Beleid omtrent het activeren van kosten onderzoek en ontwikkeling*
- *De tabel afschrijvingstermijnen in te richten op basis van de verplicht voorgeschreven categorieën en onderscheid te maken in maatschappelijk en economisch nut*
- *Het te hanteren rentepercentage*
- *De activeringsgrens te beperken tot € 5.000*
- *De afwijkende termijnen uit de raadsbesluiten toe te voegen*

6) Deelneming Twence B.V.

In 2019 heeft de Raad het besluit genomen het belang in Twence B.V. uit te breiden. Twence wordt door de Raad aangemerkt als een partij met een publieke taak. De uitbreiding van de aandelen past daarmee binnen de spelregels van het treasurystatuut.

Wij adviseren u de financiële ontwikkelingen van Twence in de toekomst nauwlettend te volgen om zo het financiële risico te beheersen.

6. Rechtmatigheid

6. Rechtmatigheid

Bij de controle van de rechtmatigheid gaan wij na of de lasten en baten en de balansmutaties juist, tijdig, volledig én met de geldende wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader in overeenstemming zijn geweest. Wij hebben de baten en lasten en de balansmutaties over 2018 gecontroleerd op rechtmatigheid.

Begrotingscriterium

De Raad heeft besloten met 14 programma's te werken. U heeft het College toestemming gegeven om binnen de bandbreedtes van de beleidsregels, die u heeft samengesteld, te opereren. Het College legt verantwoording af over de besteding op de programma's.

Wij hebben gecontroleerd of de begrotingsregels door het College zijn nageleefd.

Bevindingen:

Bij 5 programma's is de begroting overschreden. De oorzaak van de overschrijdingen is beperkt toegelicht:

- deze hogere lasten zijn gecompenseerd door hogere baten;
- de overschrijding een gevolg is van een open einde regeling;
- de extra lasten passen binnen het beleid.

Wij hebben het College geadviseerd over 2019 de toelichting op de overschrijding van de werkelijke lasten ten opzichte van de begrote lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid te verbeteren.

Daarnaast hebben wij vastgesteld, dat de uitgaven voor investeringen hebben plaatsgevonden binnen de door u afgegeven kredieten.

Programma (* € 1.000)	Lasten Begroting	Lasten 2018	Tekort (-/-)
Demografische ontwikkeling	30	32	-2
Decentralisaties en transities	26.009	26.578	-569
Sport	2.211	2.360	-149
Recreatie en toerisme	2.497	2.588	-91
Integrale veiligheid	15.827	17.397	-1.570

Rechtmatigheid

Voorwaarden criterium

Wij hebben vastgesteld of de financiële beheershandelingen zijn verricht in overeenstemming met het door u vastgestelde normenkader voor het jaar 2018. Onze belangrijkste bevindingen worden hieronder toelicht:

Europese aanbestedingen

Op basis van een inkoopanalyse hebben wij de rechtmatigheid van de inkopen gecontroleerd. Hieruit is gebleken dat een aantal inkopen niet rechtmatig zijn geweest.

WMO en Jeugd

Wij vragen uw aandacht voor het naleven van de tijdige afgifte van de beschikking alvorens de zorg wordt gestart.

Schatkistbankieren

Wij hebben geconstateerd, dat in 2018 het drempelbedrag voor het zelf aanhouden van liquide middelen (voor uw gemeente bijna € 778.000), niet is overschreden.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Wij hebben vastgesteld, dat de lasten, baten en balansmutaties niet tegenstrijdig zijn geweest met de regels voor misbruik en oneigenlijk gebruik.

7. SiSa

7. SiSa

Wij hebben als onderdeel van onze controle de SiSa bijlagen gecontroleerd. De controle is uitgevoerd zoals is opgenomen in de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2018 d.d. 10 januari 2019.

In de onderstaande (voorgeschreven) tabel rapporteren we onze bevindingen.

Strekking controleverklaring rechtmatigheid	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid	Goedkeurend

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)	Geen	n.v.t.	n.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G2a	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2017	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2018	Geen	n.v.t.	n.v.t.
G3a	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2017	Geen	n.v.t.	n.v.t.

Deze tabel dient u samen met de overige verplicht voorgeschreven verantwoordingsdocumenten voor 15 juli 2019 bij het CBS aan te leveren.

8. Onze verantwoordelijkheid

8. Onze verantwoordelijkheid

Onze opdracht

De jaarrekening 2018 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het College. In overeenstemming met uw opdracht hebben wij de jaarrekening 2018 gecontroleerd.

Onderdeel van de jaarrekening is de SiSa bijlage. Met deze bijlage legt het College verantwoording over de besteding van Rijksbijdragen af aan het Rijk.

Wij hebben onze controle uitgevoerd op basis van onze controlestandaarden voor de accountantscontrole. Daarnaast hebben wij het besluit accountantscontrole decentrale overheden (het BADO), de door u vastgestelde controleverordening (ex artikel 413 van de gemeentewet), het door u vastgestelde controleprotocol én het door u vastgestelde normenkader als basis voor de controle gebruikt.

De door ons voor de controle gehanteerde goedkeuringstolerantie voor fouten bedraagt € 1.086.870 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 3.260.610 (3% van de lasten). Voor SiSa en voor de Wet Normering Topinkomens hebben wij de voorgeschreven lagere goedkeuringstoleranties gehanteerd.

Onze onafhankelijkheid

Voor de uitvoering van onze controle is het belangrijk, dat wij onafhankelijk zijn. De voor uw organisatie in 2018 door ons verrichte diensten passen binnen de regels van onafhankelijkheid.

Onze teamleden zijn onafhankelijk van uw organisatie. Er zijn geen andere zaken, die in strijd zijn met de onafhankelijkheidsregels.

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het college. Wij merken op, dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude berust bij het college. De accountant is niet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging.

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude ontdekt, noch hebben wij aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

Beperking gebruik

Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het college en de Raad en dient te worden gelezen in samenhang met de jaarstukken.

9. Afsluiting

9. Afsluiting

Afsluiting

Wij vertrouwen erop u hiermee van dienst te zijn en zijn graag bereid nadere informatie te verstrekken.

Met vriendelijke groet,

Stolwijk Kelderman

w.g. dhr. R.H. Gosselink-Wolbrink RA